

मकवानपुरबाट प्रकाशित लोकप्रिय 'क' वर्गको पत्रिका

साझापुरा

राष्ट्रिय दैनिक

www.sajhakuranews.com

स्काउटका विद्यार्थीलाई वडाको बजेटबाट पोशाक

हेटौंडा, ४ असार/सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गर्ने बालबालिकालाई स्काउटप्रति आकर्षित गर्न वडा कार्यालयले स्काउट पोशाक उपलब्ध गराएको छ । हेटौंडा-१९, बलिपुरमा रहेको निर्मल माध्यमिक विद्यालयका ४० जना स्काउटका विद्यार्थीलाई १९ नम्बर वडा कार्यालयले स्काउटको पोशाक सहयोग गरेको हो ।

मंगलबार विद्यालय परिसरमा वडाअध्यक्ष नरनाथ सुवेदीको उपस्थितिमा विद्यार्थीलाई पोशाक वितरण गरिएको विद्यालयका प्रधानाध्यापक प्रबोध विष्टारीले जानकारी दिए । वडा कार्यालयले एक लाख रुपैयाँको लागतमा ४० जना विद्यार्थीलाई पोशाक वितरण गरेको हो । १२ कक्षासम्म पठनपाठन हुने विद्यालयमा हाल १ हजार ७ सय जना विद्यार्थी अध्ययनरत छन् ।

इन्द्रसरोवरमा विद्युत उत्पादन गर्न मिल्ने पानी २ मिटर बाँकी

साझापुरा संवाददाता

हेटौंडा, ४ असार/मकवानपुरको इन्द्रसरोवरस्थित कुलेखानी जलाशयमा पानीको सतह घटेपछि ६० मेगावाट उत्पादन क्षमताको आयोजनाले २० मेगावाट मात्र विद्युत उत्पादन सुरु गरिएको छ । कुलेखानी प्रथम जलविद्युत केन्द्रका अनुसार पानीको सतह घटेकले दुई दिनेदिबि उत्पादन घटेको हो ।

कुलेखानी प्रथम जलविद्युत केन्द्रका प्रमुख तारदत्त भट्टका अनुसार विद्युत उत्पादन गर्न मिल्ने पानीको सतह करिब २ मिटर मात्र बाँकी रहेको छ । अधिकांश एक हजार पाँच सय ३० मिटरसम्म क्षमतामा पानी संचित हुने गरेको छ । कुलेखानी जलाशयको सतह घटेर एक हजार चार सय ६५ मिटर पुगेपछि अत्यावश्यक समयमा मात्र उत्पादन गर्न सकिने गरिने गरेको छ ।

इन्द्रसरोवर रिजर भ्याक्टरको जलीय जैविक विविधता संरक्षणका लागि १ लाख २० हजार माछाको बुरा छाडिएको हो । मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानी मन्त्रालयपुरले ८ लाख २० हजारको बजेटमा मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले एकलाख २० हजार माछाका बुरा कुलेखानी जलाशयमा छाडेका हुन् ।

मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानीका निमित्तप्रमुख मनिता पौडेलका अनुसार सिन्धुवर्ग २ लाख २० हजार, विगहेड २ लाख, कपन कार्प १ लाख, नैनी, रू २ लाख र ग्रास कार्प १ लाख माछाको बुरा छाडिएको हो । प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले बरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत सरोजकुमार यादवका अनुसार रू २५ तथा नैनी प्रजातिका माछाका बुरा एकलाख २० हजार छाडिएको हो । नेपाली सेना, स्थायी, कर्मचारी र सरोकारवालाको सहयोगमा माछाको बुरा जलाशयसम्म लगेर छाडिएको थियो ।

माछा उत्पादन गरेको कार्यालयले यसवर्ष अर्भक उत्पादन बढ्ने विश्वास लिएको छ ।

यहाँ उत्पादन भएका माछा स्थानीयस्तरमै खपत हुने गरेको छ । सिन्धुवर्ग, विगहेड प्रतिवर्षी २५० रुपैयाँ र केजमा पालेको माछा प्रतिवर्षी २३० र कमन कार्प, रू १० प्रतिवर्षी २०० का दरले स्थानीयस्तरमै विक्री हुने गरेको छ । पर्यटकको रोजाइको क्षेत्र भएकाले यहाँ आउने पर्यटकले यहाँको माछा अत्यधिक मन पराउने गरेको होटल व्यवसायी युनिक विष्टले जानकारी दिए । वि.सं.२०५५ सालदेखि निजीस्तरमा कुशकलाई प्रविधि विकास केन्द्रमा माछापालन कार्यको शालनी गरिएको थियो । वि.सं. २०६६ सालमा ६६२ जना शेयर सदस्य सहित इन्द्रसरोवर मत्स्य व्यवसायी संघको स्थापना गरी जलाशयमा केन्द्रमा माछापालन हुँदै आएको छ ।

कैलाशका एकसय ५० किशोरीलाई आत्मरक्षा तालिम

साझापुरा संवाददाता

हेटौंडा, ४ असार/मकवानपुरको थिकट कैलाश गाउँपालिकाका ५० जना किशोरीलाई किशोरी सुरक्षा तथा आत्मरक्षा सीपसम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ ।

कैलाश गाउँपालिका-३ कालिकाटारको भवानी माविका कक्षा ८, ९ र १० मा अध्ययनरत छात्रालाई लक्षित गरी तालिम प्रदान गरिएको गाउँपालिका अध्यक्ष लोकबहादुर मोक्तानले बताए । छात्राको आत्मरक्षा र सुरक्षाका लागि आगामी बजेट अधिवेशनमा नीति तथा कार्यक्रममा समेट्दै गाउँपालिका भित्रका सबै छात्रालाई यो तालिम प्रदान गरिने प्रतिवद्धता उनले व्यक्त गरे । अविध्यामा यौनजन्यहिंसा मात्रै नभई घरेलुहिंसाबाट बच्नका लागि यो तालिमले छात्रालाई थप सहजता हुने र आत्मसुरक्षा गर्न सहयोग पुग्ने उनले बताए ।

समेत सुरक्षित र सहज रहने बताउनु । गाउँपालिकामा कार्यरत महिला कर्मचारीको पनि तालिममा सहभागिता रहेको थियो । यस्तै, कैलाश-९ नमटारमा रहेको कालिका माध्यमिक विद्यालयमा सय जना छात्रालाई तालिम प्रदान गरिएको छ । तालिमपश्चात् किशोरीले आत्मरक्षाका लागि यस्ता तालिमले सहयोग पुग्ने प्रतिबद्धता लिएका थिए । बुधबार कैलाश गाउँपालिका-१० मयाङकोटमा रहेको रत्नयोगीति माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत ६० जना छात्रालाई यो तालिम प्रदान गरिने गाउँपालिकाले जनाएको छ ।

कुलेखानी प्रथम जलविद्युत केन्द्रका प्रमुख तारदत्त भट्टका अनुसार विद्युत उत्पादन गर्न मिल्ने पानीको सतह करिब २ मिटर मात्र बाँकी रहेको छ । अधिकांश एक हजार पाँच सय ३० मिटरसम्म क्षमतामा पानी संचित हुने गरेको छ । कुलेखानी जलाशयको सतह घटेर एक हजार चार सय ६५ मिटर पुगेपछि अत्यावश्यक समयमा मात्र उत्पादन गर्न सकिने गरिने गरेको छ ।

इन्द्रसरोवर रिजर भ्याक्टरको जलीय जैविक विविधता संरक्षणका लागि १ लाख २० हजार माछाको बुरा छाडिएको हो । मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानी मन्त्रालयपुरले ८ लाख २० हजारको बजेटमा मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले एकलाख २० हजार माछाका बुरा कुलेखानी जलाशयमा छाडेका हुन् ।

मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानीका निमित्तप्रमुख मनिता पौडेलका अनुसार सिन्धुवर्ग २ लाख २० हजार, विगहेड २ लाख, कपन कार्प १ लाख, नैनी, रू २ लाख र ग्रास कार्प १ लाख माछाको बुरा छाडिएको हो । प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले बरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत सरोजकुमार यादवका अनुसार रू २५ तथा नैनी प्रजातिका माछाका बुरा एकलाख २० हजार छाडिएको हो । नेपाली सेना, स्थायी, कर्मचारी र सरोकारवालाको सहयोगमा माछाको बुरा जलाशयसम्म लगेर छाडिएको थियो ।

मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानीका निमित्तप्रमुख मनिता पौडेलका अनुसार सिन्धुवर्ग २ लाख २० हजार, विगहेड २ लाख, कपन कार्प १ लाख, नैनी, रू २ लाख र ग्रास कार्प १ लाख माछाको बुरा छाडिएको हो । प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले बरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत सरोजकुमार यादवका अनुसार रू २५ तथा नैनी प्रजातिका माछाका बुरा एकलाख २० हजार छाडिएको हो । नेपाली सेना, स्थायी, कर्मचारी र सरोकारवालाको सहयोगमा माछाको बुरा जलाशयसम्म लगेर छाडिएको थियो ।

इन्द्रसरोवर रिजरभ्याक्टरको जलीय जैविक विविधता संरक्षणका लागि १ लाख २० हजार माछाको बुरा छाडिएको हो । मत्स्य विकास केन्द्र, कुलेखानी मन्त्रालयपुरले ८ लाख २० हजारको बजेटमा मत्स्य प्रदर्शन एवम् संरक्षण केन्द्र हेटौंडाले एकलाख २० हजार माछाका बुरा कुलेखानी जलाशयमा छाडेका हुन् ।

राक्सिराङ्ग गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय तैनपुर, मकवानपुर

Invitation for Catalogue Shopping

First Date of Publication: 2024/06/19

Raksirang Rural Municipality intends to procure the following listed on the table below, under the catalogue shopping procedure 2074, public procurement act, 2063 and Public procurement regulation, 2064 including amendments. All the Eligible manufactures or authorized dealers are invited to enlist in the standing list and submit sealed proposal with their catalogue containing technical specifications, price and service with in 25th June 2024 before 17:00 hours. The manufacturer or authorized dealer must submit renewed copies of Firm registration certificate, Business registration certificate, Vat and pan registration certificate, Tax clearance for the year 2079/080, Self-declaration on letter of manufacturer authorization along with application.

S.N.	Description of Vehicle	Quantity	Remarks
1.	Supply and Delivery of Motorcycle (Two-wheeler) PRO/RAK/SQ/Vehicle/01-80/81	6 unit	As per approved technical specification

For further Queries and Detail Specification please visit (www.raksirangmun.gov.np). Chief Administrative Officer

पशुपतिनाथ माविमा दुईवटा सडक नाटक मञ्चन

साझापुरा संवाददाता

हेटौंडा, ४ असार/मनहरी-४ मसिनेस्थित पशुपतिनाथ माविमा एकैदिन दुईवटा सडक नाटक मञ्चन भएको छ । बालबालिकाले बढी रुचाउने जंकफुड विषयको जेतना जागृत गराउने र सामाजिक संजालको भ्रष्टाचारबाट बच्नका लागि संचालन भएको हो । पशुपतिनाथ माविमा परेर हुने बेचबिचसम्बन्धी सडक नाटक मञ्चन गरिएको हो ।

अतिथि रहेका थिए । कार्यक्रममा विद्यालयका प्रधानाध्यापक भानुभक्त आचार्य, सञ्चालक गौतम, बालकल्याण संरक्षक शिक्षक ईश्वर रिजाल, शिक्षक रामचन्द्र तिमसिना, विद्यालय नर्स बनिता डाक्टर, ई-सेक प्रतिनिधि सलिला गौतमगायतकाको सहभागिता रहेको थियो । जंकफुडले बालबालिकाको स्वास्थ्यमा पार्ने असरका बारेमा कक्षाकार विद्यार्थीले कलात्मक प्रस्तुति गरेका थिए ।

यसैगरी मनहरी गाउँपालिका अन्तर्गत बालकल्याण संजाल मनहरी-३ ले पनि पशुपतिनाथ माविमा मंगलबार सडक नाटक प्रदर्शन गरेको थियो । बालकल्याण संजालका सलिला तामाङको संयोजनमा बालकल्याणले सामाजिक संजालका कारण हुने गरेको मानव बेचबिचसम्बन्धी सडक नाटक प्रदर्शन गरेका हुन् ।

लोक सेवा आयोग

बागमती प्रदेश तह ५ को पत्रको तयारी कक्षा

सेना तथा प्रहरी तर्फको विभिन्न तहको तयारी कक्षा

शिक्षक सेवा	बैकिङ कक्षा तयारी
खरिदार	नेपाल विद्युत प्राधिकरण
नायब सुब्बा	नेपाल टेलिकम तह ४

अनुसन्धान सहायक सूचक

नेपाल प्रहरी जवानको लिखित, नयाँ तयारी कक्षा

- शान्त तथा स्वच्छ वातावरण
- हरेक हप्ता Model Test
- दक्ष तथा अनुभवी शिक्षक
- Handsout को व्यवस्था

आफ्नो सिट सुरक्षित गर्न तुरुन्त सम्पर्क गर्नुहोला ।

Elite Aimers Institute

Hetauda-4, Parijathpath, (Infront of Hetauda Campus)

Contact No.: 057-590096, 9855507021, 9804219546, 9855078775

डाइमिङ्ग सिक्ने तयारीमा हुनुहुन्छ ? अब निराश नहुनुहोस्..

हामी कहाँ जति सुकै नजान्ने भएपनि दक्ष तथा अनुभवी प्रशिक्षकद्वारा जाडी सिकाइनुका साथै लाइसेन्स परीक्षा र ट्रायल सहजै पास गर्न सक्ने गरी डाइमिङ्ग प्रशिक्षण दिइन्छ ।

हाम्रा विशेषताहरू:

- अनलाइन फर्म भर्ने सुविधा ।
- रोड टेस्ट गराइन्छ ।
- दक्ष प्रशिक्षकहरूद्वारा प्रशिक्षण ।
- लाइसेन्स ट्रायलको प्राविधिक ज्ञान दिइन्छ ।
- जाडीको पार्टपुर्जासबैभन्दा सवपूर्ण ज्ञान दिइन्छ ।

प्रबन्ध निर्देशक: टिका कुमारी दुलाल

के.के. डाइमिङ्ग प्रशिक्षण केन्द्र

हेटौंडा-५, पिप्ले, मकवानपुर

सम्पर्क: ९८४९१०६९१५, ९८५२८८४९८, ९८४५२८०५५०

सज्जाकुरा

हाम्रो कुरा

हेटौंडा अस्पताल र प्रतिष्ठानबीच जुहारी

मकवानपुरको एकमात्र सरकारी अस्पतालको नामनिश्चयना मस्तेगरी मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको ऐन बनेको भन्दै सर्वत्र विरोध भइरहेको छ । ऐनको केही उपदफा खारेज गरी इतिहास बोकेको एकमात्र सरकारी अस्पताललाई जीवित राख्न माग गरिएको छ । हेटौंडा अस्पतालमा यति धेरै चासो व्यक्त गरिएको २०७६ को एन बीओमिड मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐनको परिच्छेद-६ को दफा १५ को उपदफा १ मा अस्पतालको स्थापना गर्ने उद्देश्यलाई सोही दफाको उपदफा २ ले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित गर्ने संचालन भइरहेको हेटौंडा अस्पताललाई नै उद्देश्य १ बमोजिम स्थापना गर्नुको मानिनेछ भनेर चोर बाटोबाट हेटौंडा अस्पतालको उद्देश्य गर्न खोजिएको नेपाली कांग्रेसका सचिव भीमसेन महतले बताएका छन् ।

हेटौंडा अस्पतालको चल्नअचल सम्पत्ति सरकारी सम्पत्ति रहेको र यो सम्पत्ति कुनै संस्था वा प्रतिष्ठानलाई हिनुरनेभएमा संघीय मन्त्रिपरिषदको निर्णय भएर मालपोत कार्यालयमार्फत प्रतिष्ठानको नाममा पास हुनुपर्ने हुन्छ । हालसम्म पनि सरकारी सम्पत्ति सरकारीकै नाममा रहेकोले प्रतिष्ठानको कुनै दावी नलागेर, मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको ऐनको परिच्छेद-२ को दफा ४ को उपदफा ३ बमोजिम प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह चल्नअचल सम्पत्ति उपभोग गर्न र बेचबिखन गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोले जुनसुकै बेला यो सरकारी सम्पत्ति व्यक्तिसरह बेचेर अस्पतालको नामनिश्चयना मेटाउन सक्नेछ अथवा रहेको बताइएको छ ।

प्रतिष्ठानको रिजिस्ट्रार नै अस्पतालको अध्यक्ष हुनुका साथै प्राध्यापन अनुभव प्राप्त व्यक्तिकै अध्यक्ष भई अस्पतालको विकासमा सहयोग गर्न सक्ने उद्देश्यमा एउटा राजनीतिक नियुक्ति लिएर आउने बाहिरि व्यक्ति अस्पतालको अध्यक्ष हुनु अथवाले अस्पतालको विकास भन्दा पनि राजनीतिक स्वार्थ पूरा गर्न केन्द्रित हुनाले अस्पताल धरासायी हुने स्थिति रहने सचिव महतले बताए । मकवानपुरका क्रियाशील राजनीतिक दल तथा नागरिकले विरोध प्रदर्शन सुरु गरेका छन् । प्रतिष्ठानअन्तर्गत अस्पताल रहेको जिल्लामा निःशुल्क खोप, निःशुल्क प्रसूतिसेवा, निःशुल्क औषधि, निःशुल्क स्वास्थ्यसेवा जस्ता नेपाल सरकारका अत्यावश्यक सरकारी स्वास्थ्यसेवाका कार्यक्रम संचालन नहुने अथवा आउँदो र विभिन्न स्वास्थ्य समस्याको जटिल तथा उपचारमा सरकारी कार्यक्रम र खर्च नहुँदा जिल्लाका जनताले सरकारी स्वास्थ्य कार्यक्रमबाट बञ्चित हुनुपर्ने स्थिति रहन्छ भने तर्क हेटौंडा अस्पतालका स्वास्थ्यकर्मीहरूले गरेका छन् ।

हालको दरबन्दीका विभिन्न कम्सलटेड डाक्टरहरू र सिपियर नर्सहरू सरकारी सेवामा पर्नुको साथै प्रबन्धका चिकित्सक यस अस्पतालमा नरहने स्थिति आउँदो र राजनीतिक पहुँचका आधारमा भएती गरिएका अनुभवहीन र क्षमताहीन डाक्टर, नर्स र अन्य स्वास्थ्यकर्मी रहनाले गुणस्तरीय स्वास्थ्यसेवा प्रमाणात्मकता समाप्ता आउने अवस्था आउने छ । २०५ दरबन्दीका कर्मचारीको तलबको लागि मास पुरि करिब १५ करोड लाग्ने र अन्य स्वास्थ्यसेवा संचालनको लागि करिब २५ करोड लाग्ने हुँदा आफ्नो नाममा रहेको प्रतिष्ठानको वार्षिक करिब ४० करोडको व्ययभार कसरी व्यवस्थापन हुने भन्ने कुरा पनि अनिश्चित रहेको नैका सचिव महतले बताए ।

अस्पताल संचालन गर्न वा वार्षिक ४० करोड रूपैयाँ रकम जोड्नु नभए अस्पतालको हालको सेवा शुल्कहरू करिब १० गुणा मर्होत हुने स्थिति आउँदो । हाल ४० रूपैयाँ पर्ने ओपीडीको टिकटको शुल्क करिब ५०० हुनेछ अनि १० हजारमा हुने अस्पतालको शुल्क करिब १ लाख हुनेछ र सोको व्ययभार जिल्लासालीलाई गर्नुपर्ने । विगतमा १३० जना कर्मचारी भन्दा यति त आर्थिक व्ययभार धामा नसकेर स्वास्थ्य मन्त्रालयअन्तर्गत सो कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्नुपर्नेको यथार्थ स्थिति सबैसामु छ । भन्नु अघि करिब ४०० कर्मचारीको आर्थिक स्थिति अझै बेलाबेलामा स्थिति बढिँदैन । अफर आर्थिकीको प्रतिकेन्द्र बन्ने स्थितिबाट अस्पताललाई थप आर्थिक भार पर्ने हुनु अस्पतालका कर्मचारीको प्रतिकेन्द्र बन्ने स्थिति आउने बताइएको छ ।

बीर अस्पताल जसो संघीय बजेट प्राप्त गर्ने अस्पतालमा समेत देखिएको आर्थिक अभावबाट विरामीको खानाको पैसा समेत कटौती भएको उदाहरण हामी सामु प्रष्टै छ नैका सचिव महतले भने त्यस्तै स्थितिमा अभावमा आइरहेको २५ बेड समेत नभएको सबैलाई चाहिँ छ । कर्मचारीले महिनेदिने तलबभत्ता नपाएर बेलाबेलामा आन्दोलन गर्नुपर्नेको देखिरहेकै कुरा हो । त्यही दुईहा हेटौंडा अस्पतालमा बेहिन धेरै वर्ष लाग्ने । यो त भन्नु चिडि परासीया भई चलाउन नसकेर सम्पत्ति जिल्लामा गर्नुपर्ने स्थिति आउने विनाहृदले बताएका छन् ।

कृष्णप्रसाद पौडेल

हाम्रो जीवनको मूल आधार रहेको माटोको जीवित हैथियत निरन्तर धरन्को छ । अहिले नै, सबैभन्दा ठूलो प्रतिशत माटो खोतीयोग्य छैन । सबैभन्दा ठूलो क्रम तीव्र भएको छ । यदि यही अवस्था रहेमा सन् २०५० सम्ममा सतहको ५० प्रतिशत माटो मरुभूमि भइसक्ने आकलन छ ।

अहिलेसम्म नेपालको कति प्रतिशत माटो मरुभूमिभन्दा भयो यसको थुप्रै तथ्यांक नभए पनि वन फडागी, कृषि रसायन र विषादीमा आधारित भएर गरिएको एकल र सफा खेतीका कारण बर्तमान लक्षी २८ मिलेको माटो हाम्रो खेतबारीबाट पलायन भएको छ ।

यसो अवस्थामा कृषि रसायन र उत्पादकत्व बढाउन माटो जोडनु अहिलेको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको मुख्य प्राथमिकता हुनुपर्ने हो । तर यी कुनैले पनि यतसम्मको बाटो तय गरेको छैन । ऊर्दे, सरकार र सरकारी बज्याले राम्रो साध्यायको विपरीत र उष्ण पाहाडले कैदी जेलभए त्यसैको रातोपाती भौआभन्ने गरे जस्तै कृषिध्याय माटो मान्ने कृषि रसायन र विषादीको चर्चा गराउँदै कृषि सपान्ने धुन अगाडि राखे ।

उदेकालेने कुरा त के छ भने कृषिलाई प्राथमिकतामा राखेको दावी गरिएको अर्थमन्त्रीको बजेट भागणामा कृषि कर्मको मूल आधार माटो भन्ने शब्दसम्म परेको छैन । यसले सरकार र यसका सरोकारवालाको कृषि रूपान्तरण, कृषि लगानी दशक र आत्मनिर्भर कृषि चेतनाको औचित्य र स्तर उजागर भएको छ । आउनुहुने अघि यसैका वरिपरि चर्चा गरौं ।

जीवित माटो जीवनको आधार

पृथ्वीको सतहको माटो नै स्थलचर सबै जीवनको मूल आधार हो । यतौ जीवन माटोले नै पृथ्वीको सतहमा रहेको सबैको जैविक जीवनचक्र सम्भव राखेको हो । सतहको माटो खनिज तत्व, प्राणीक पदार्थ, हावा, पानी र यसमा रहेको अखण्ड जीव र तिनका अश्वेषको अन्तरसम्बन्धबाट जीवन हुन्छ । प्राकृतिक अवस्थामा रहेको प्राणीक पदार्थ (ह्युमस) मा रहेको कार्बन र नाइट्रोजन लगायतका नाइट्रोजनलाई चाहिँने अखण्ड खनिज तत्व एकाग्रमा जोडिने र दुईनै प्रक्रियामा माटोमा हुने सूक्ष्म जैविक गतिविधि जहाँ चक्र बनाइरहन्छ भन्नुपर्नुपर्ने हो ।

यतौ जैविक गतिविधि नै माटोको भौतिक, रासायनिक र जैविक गुण निर्धारण हुन्छ । योसँगै माटो भन्ने प्रक्रियामा वातावरणीय र भूवर्तिका समेत प्रभाव रहेको हुन्छ । यसरी माटोदेखि शोषणको खाना भन्ने र बढि विकास हुने चरणीय प्रणालीले स्थलचर प्राणीको जैविक गतिविधि र प्राकृतिक चक्रको श्रमको अखण्ड गतिविधि भएको हुन्छ ।

तिनको आपसी अन्तर्क्रियाले माटोमा

माटो बिर्सेको सरकार

जैविक र रासायनिक प्रक्रियालाई सक्रिय बनाउँछ जसले माटोबिचका र अन्य जीवमा रहेको हस्तिकोमा सौर्य ऊर्जाको सहायताले हावामा रहेको कार्बनडाइअक्साइडबाट कार्बन तत्व दुब्याउने प्रक्रिया सुनिश्चित गर्छ । यो क्रिया प्रतिक्रियाका लागि चाहिँने नाइट्रोजन र अन्य खनिज तत्व माटोबाट प्राप्त हुन्छ । यो नै सपूर्ण जीवन ऊर्जाको स्रोत हो ।

यसरी हेर्दा, मानिस र अन्य सबै जीवनको खानाको मुख्य स्रोत यही माटोमा हुने जैविक ऊर्जा चक्रमा निर्भर छ । मानिसको मात्र कुरा गर्ने हो १५ प्रतिशत खाना यही माटोमा उब्जाउने हो । नेपाल जसो भूपरिवेष्टित देशको खानाको शतप्रतिशत निर्भरता यही माटोमा रहेको छ । माटोको सारथि सूक्ष्म जीवको बासस्थान सतहको माटो रहेको खानाको बन्दोबस्त गर्ने हाम्रो खेती प्रणाली चोपट भएको छ । उत्पादन र उत्पादकत्व घट्दै गएको छ ।

माटो किन र कसरी नोड्यो ?

नाफा मात्र कमाउने औद्योगिक उत्पादनमा संगतन व्यापारीको अंश। खानाका लागि गरिने खेतीपतिमाथि परेसँगै माटो नोड्यो । क्रम सुरु भएको हो । आम मानिसको खानाको नियन्त्रण गर्ने सके आफ्नो नाफा बढ्ने देखेका व्यापारीले सबैभन्दा पहिले खानाको बन्दोबस्त गर्ने सोचदेखि नै खेतीयोग्य पृथ्वी प्रणालीमा हस्तक्षेप गरे ।

यसका लागि बोटबिचलाई चाहिने पोषणभरण पनि कृषि रसायन तयार गरिएका खाद्यतत्व सासानी एमोनिया (नाइट्रोजन) मसको प्रयोग रैथाने बालिचक्रमा गरियो । यसको योगदान अर्थिक समयाक लागि उत्पादन बढ्ने कुरा स्थापित भयो । यसैगरी आधार बनाएर यसको व्यापार गरी नाफा बढाउन चक्र निरन्तर चलिरहयो । भन्नु विज्ञान हैन माटो मान्ने प्रविधि उन्तन बनाइएका छन् ।

यसका लागि माटोमा चर्चिने खाद्यतत्वमा बाह्य नियन्त्रण र सौम्य खेतीपतिमा यान्त्रिकरणले स्थान लियो । यसले रैथाने एकीकृत र विभित खेतीलाई एकल र सफा खेती प्रणालीमा परिणत गर्‍यो । जैविक गतिविधि बेवास्ता गरिएको यस्तो एकल खेतीमा रोग कृषि र प्राकृतिक प्रविधि बढ्यो । जसले रसायन जोड्ना र कीराको प्राकृतिक नियन्त्रण सम्भव भएन । विनाशकारी नियन्त्रण गर्न भन्दै विषादीको वर्षा राखियो । यो माटो र माटोबिचमा अस्थिर खाद्यतत्व र मासाधारण जीवाणु र कीराको प्राकृतिक चक्र बिचले कुकर्म गरियो । यसले प्राकृतिक सन्तुलन नै हबन्तन गयो । अहिले यो माटो मान्ने नियोजन नभएको जैविक

मूलतः माटो बचाउन प्रांगरिक पदार्थ बढाउनुपर्ने कुरालाई प्राथमिकता साथ उठाइएको छ । जलवायु परिवर्तन र वातावरणीय हासको मूल कारण हरितगृह रथि घटाउन हरित पुनः भण्डारणमा जोड दिइएको छ ।

माटोलाई जीवित राख्न माटोमा जैविक तत्व पुनः भण्डारण, पुनः उत्पादन, जैविक गतिविधता संरक्षण र माटो तथा पानी चक्रको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरेर मात्र सम्भव हुन्छ । यसका लागि बोटीबिचका र वस्तुभाउका अवशेषलाई जतनका साथ माटोमै मिलाएर पुनर्भरण गर्ने, मिश्रित बाली तथा एकीकृत खेती प्रणाली अपनाएर पुनरुत्पादन गर्ने, कुनै वनको अन्तरसम्बन्धलाई सुदृढ बनाउने, माटो तथा पानी संरक्षण गर्न पर्दा, बाँध र छेकबाट लगाउने, माटोमा प्रांगरिक पदार्थ, खनिज र सूक्ष्म जीवको गतिविधि बढाउन जैविक बन्, कम्पोस्ट, छुपा जस्ता विधिरुह अवलम्बन गरेर सजिलै गर्न सकिन्छ ।

यसरी माटो मान्ने अघ्यासले बालीनालीको उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नेको छ तर यसलाई सच्याउनुको साटो कृषि र सायनको प्रयोगलाई भावकारी बनाउन भन्दै बालीनाली, बोटीबिचका र वस्तुभाउको गुण परिवर्तन गरिदै आएको छ । यो आनुवंशिकी विज्ञानको आविष्कारको दुरुपयोग गर्न आनुवंशिक आविष्कारको अन्तरसम्बन्धको अर्थिक लाभको अन्तः प्रविधि र अन्य सबै बालीनालीको उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नेको छ । यसले रैथाने बालीनालीको वस्तुभाउ मात्र नभई समग्र जैविक जगतको विविधतामा बाह्य नियन्त्रण बढ्दै गएको छ ।

अहिले यस्तो प्रविधि रोग तथा किरा नियन्त्रण गर्ने समेत प्रयोग भइरहेको छ । यस्तो नियन्त्रणले एकातिर रसायन, विषादी, हर्मोन र खनिज तत्वको बाह्य आपूर्ति र किसानको बीउको उनीकरणको नियन्त्रण भन्दा बाहिर गएको छ । यी सबै नाफा बढाउन खेतीपतिमा गरिएका हस्तक्षेपे अन्तः जीवनत माटोको मरुभूमिकरण भइरहेको छ ।

यी सबैका कारण, माटो मान्ने क्रमसँगै समग्र जैविक क्षेत्रको क्षयीकरण गरीएको छ । प्रांगरिक पदार्थ नहुँदा माटोमा रहेको खनिज, हावापानी र सूक्ष्म जीवको अन्तरसम्बन्धको जालो भिँक्यै गएको छ । मूलतः कृषि र सायन, विषादी, जलवायु परिवर्तन र अन्य वातावरणीय हासले माटोमा प्रांगरिक पदार्थ घट्दै गएको छ । यो नै माटोमा हुने अखण्ड सूक्ष्म जीवको वासस्थान हो । यिनको वासस्थान भइरहेको माटो भन्ने र बोटीबिचलाई खाना बनाउने चक्र विघटित हुँदै गएको छ । माटोमा रहेको सूक्ष्म जीव विना बोटीबिचलाई खाना बनाउन सकिँदैन । हामी अहिले यो आधारभूत संरचनामा आधारित नाफा मात्र कमाउने पृथ्वीको पृथ्वीमा रहेको छ ।

यसमाथि थपिँदै गएको जलवायु संकटले सबैलाई आतंकित बनाएको छ । यी सबैका कारण आम किसान अन खेतीपतिमा स्थानान्तरण नसक्ने खेति जमिन बाँकी छोडेर पलायन भइरहेका छन् । सरकार भने यैको रमिते भनेर बसेको छ ।

माटो बचाउने के पढेर छ त ?

माटोको मरुभूमिकरण भइरहेको कुरा ले आउनुपर्ने बाह्य संकेतको अभिगम जनाउ दिनेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्राथमिकतामा माटो जोड्नुपर्ने सबै तथ्यांक प्रमाणित गर्ने कुरा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मन्चहरूमा चर्चाको खास उठाइएको छ । खनिज ऊर्जा, कृषि र सायन र विषादी छोडेर पुनः उत्पादनमा आधारित खेतीपति फिर्ताको विरुद्ध नभएको कुरा आम बहसको विषय बनेको छ ।

तर समाजवाद उन्मुख सिधायन बनाएको राज्य, पाटी र सरकारसँगै नेपालको माटो बचाउने दायिर्त्व र हाँचा नै छैन त माटो मान्नेलाई दृष्टिगत गर्न कतैनी व्यवस्था । आधुनिक योजना, नीति र बजेटमा समेत यी कुरा नभै सत्यवा नभइरहेको यस्तो संवेदनशील प्रश्नमा यी कुनै प्रयोग गम्भीर नभएको प्रष्ट हुन्छ ।

आधुनिक समाजमा जैविक गतिविधता, जलवायु परिवर्तन र हरित गृहसँगै, उत्पादन, उत्पादकत्व र प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढिँ जस्ता शब्दजालले भरिपराउन अर्थिक काविसिमा प्रस्तुत गरिएको छ । माटो बचाउनु नसके कसरी जैविक गतिविधता र जलवायु परिवर्तन समाधान हुन्छ ? भन्नेसम्म हेक्का नगरिएकै रसायनजसले उनीहरूको यी विषयमा ज्ञानको सीमा देखाएको छ ।

यी हरितगत तार्थिक नीति तथा कार्यक्रमको छ । जीवन माटो नै भन्ने कृषि पृथालीको मूल आधार हो मदन समेत लिक्किलेकिले यो सरकारी राष्ट्रियपति वाचन गरेको नीति तथा कार्यक्रममा जैविक कृषिको एउटा वाक्यांश राखेर बैरगरी नभै सत्यवासावगत प्रसिद्ध छ । राष्ट्रियपति र अर्थमन्त्रीको कुरा लाग्ने नामो भाषणमा माटो बचाउने कुरा परे जाओस् एक शब्दसम्म कतै परेको छैन । ऊर्दे, सबै दस्तावेजमा माटो मान्ने कृषि र सायनलाई प्राथमिकता बनाएर माटो धप मान्ने विधि प्रस्तुत गरिएको छ । यसका लागि विभिन्न शीर्षकमा बजेट छुट्याइएको छ । विद्यमान, बजेटले माटो मान्ने कृषि रसायन खर्च गर्ने मात्र नभएकी रसायन-पतिमात्र उठाएको कर र विनैलाई खणको धारी बोकाएर २० अर्ब छुट्याएको छ ।

अब के ?

माटो जसो जीवनको मूल आधार बचाउन विवेकशील किसानले आफू सक्ने गरेके छ । उनीहरूलाई सघाउन यसका विभिन्न बजेट अन्तर्गत जसले हर सम्भव प्रयास गर्यो, संघीय सरकारले प्रस्तुत गरेको नीति, योजना, कार्यक्रम र बजेटले माटो बचाउन सम्भव छैन भन्ने कुराको हरेक राईले सच्याउने अर्थको इल्लमिल्लामा रहेका साक्षरहरूले प्रष्ट गर्नु ।

साथै, नीतिकै बजेट र बजेट अन्तर्गतै माटोका प्रश्न र स्थानीय सरकारले जीवनत माटोको मूल आत्मसाक्षा गरेर यसलाई प्राथमिकतामा राखेर कार्यक्रम बनाउने फल गर्नु । यसका रूपले माटो मान्ने समग्रि विचारण गरिने सभैहरूले हस्तक्षेपले हामीलाई कसै पचाउँदैन । बल, संवाद र दबाव सृजना गर्नु । यसले केही फरक पर्ने कि ?

(साभार: अनन्ताइतभार)

मकवानपुर प्रहरी		एम्बुलेन्स सेवा	
प्रहरी कन्ट्रोल:	१००	नेपाल रेडकस:	५२०७१, ९८५४०२८९५२
बिज्ञा प्रहरी:	५२०१९९	हेटौंडा अस्पताल:	५२०२०५
डिल्टा ट्राफिक:	५२०१९९	परिवार नियोजन संघ:	५२०७५५, ९८५४०२०५२०
पशुपतिनगर इलाका:	५२०१९८	महारी रेडकस:	९८५४०५८८२१
पाल्पा इलाका:	९२०१९७	दुधिन रेडकस:	९८५१९९२२३११
मनहरी इलाका:	९८५४०१९९१	भीमफेदी रेडकस:	९२०१९९
इलाका फापरबारी:	९२१९८०	रेडकस:	९८५२०७७०१
इलाका भीमफेदी:	९२१९८२	बज्रबारी रेडकस:	९८५४०२०५२०
इलाका सिम्रान:	९८५४२९९८२१	सहकारी अस्पताल:	०२०५२९५७, ९८५४०१९९१५
चौकीटोला चौकी:	९७४२५९९१०१	बसाहीदा एम्बुलेन्स:	९८५४२९७७७९
चिचिला चौकी:	९९२०००	बाह्य भन्ड:	१०१
चौघडा चौकी:	९८५४०५६०४	हाल हेल्थलाइन नेपाल:	१०९८
नेवारपानी चौकी:	९७४२५९९९९	माइती नेपाल:	५२१००१
फाबेल चौकी:	९८५४०३१३९८	आइड बाल अस्पताल:	९८५४२९९५४४
पदमपोखरी चौकी:	९८५४०१९९७९	आर्वाजिकल हिलको लागा:	

भोलिको पत्रो

भोलि वि.सं. २०८१ असार ६ गते बिहीवार २० जुन २०२४ । श्रवणेशी, जेष्ठ शुक्लपक्ष । तइलवाख ११५४.५.३.सं. । सूर्योदय ५:१०, सूर्यास्त ७:०१ । विश्व शरणार्थी दिवस

आजको राशिफल

मेघ	तुला	प्रेमप्रसन्न सुमुद्रा अक्षर पाइनेछ
वृष	वृश्चिक	अध्याय योजना पूरा हुनेछ
मिथुन	धनु	भाग्यवदको समय रहेनेछ
कर्कट	मकर	आयोजनात्मक गडबडी हुनेछ
सिंह	कुम्भ	काममा उत्साह बढेनेछ
कन्या	मीन	प्रेमको बन्धन कसिनेछ

नेपालका भोलुगे पुलको आयु र अवस्था

फणीन्द्र पुर्याल ज्वालाला

अखामको पत्थरदेवल विनायक नगरपालिका-९ कान्छेडाडा र दैलेखको आइसल नगरपालिका-६ जोडेले कपाली नदीको भोलुगे पुलको लडा खोल्ने लक्ष्यका हाम्राजना कतिबेलाको १३ वटा खर्चद गत आइतबार करिब पढा घण्टा पुलमा फले । तीमध्ये धेरैको जीवित उबार गर्न दुईटा खर्चदको ज्यान गयो । अखामको तामाकोटाट दैलेखको बिर्खीमुना बजार तर्फ जाँदै गर्दा पुलमा फसेका १३ मध्ये ११ वटा खर्चदलाई जीवित उबार गरिएको थियो । पुलको जराथी कटोर कपाली नदीमा खोलेर उबार गरेको दुईवै निकै दर्दनाक र कलालीगठो थियो ।

बाह्रानौ दुवानी भन्ने अखामको कान्छेडाडाबाट दैलेखको बिर्खीमुना जाने क्रममा एकाएकी लडा खोल्ने स्थानीय जीवन रक्षकभन्दा, नवीन रोकामभार र राजेन्द्र बोहराका १३ खर्चद पुलमा फसेका थिए । ती खर्चदको अखाम तथा दैलेख जिल्लाबाट नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी, र नेपाल प्रहरीको टोली घटनास्थलमा पुगेर संयुक्त रूपमा उबार गरेका थिए ।

देशका विभिन्न खोला र नदीमा भएका जीवित तजुन र भोलुगे पुल मानिसका लागि मास धानेन कलाका लागि पनि धारण भएको यस घटनाले पुष्टि गर्छ । सरकार र स्थानीय जनताको श्रमदानबाट निर्माण भएका पुल, पुल्ला, कुलो, पाटी, पौवा, मड, भन्डरी, धारा, पुरे, इनार, सडक र सरकारी भवनको बेलासा मर्मतसम्भार गर्नका यस्ता घटना घटकहरूको सोधोहरेन गरेका छन् । माननिमित्त जुनसुकै भौतिक सामग्रीको गुण्ये मिति हुन्छ । तर, अधिकतम संपन्न अर्थिको स्थानीय तहको सरकारले समेत यस्ता महत्त्वपूर्ण कामा चासो नदिँदा बसिँन सक्ने यो तथ्यांक विषयमा अजनबको अर्थि हुनेगरेको छ ।

स्थानीय पूर्वाधार विभाग (डोल्डार) क

छ । जुन पुलले बागलुङ नगरपालिका-१ रामरेखाको बाँधोचौदेखि पर्वतको कुम्पा नगरपालिका-१ अडुवावारी जोड्छ । बागलुङमा ४५५ भन्दा बढी भोलुगे पुल छन् । हाल फोर्कालेक तथा प्रयोग गर्ने नहुने अवस्थामा फोर्कालेक पुलभारे भने स्थानीय पूर्वाधार विभागमा फिर्ता आउनकारी छैन । नेपालमा पुर्ण खोलाताना र नदी छन् । यस्तो अवस्थामा सर्वसाधारणको पैदल यात्रा सुलभित बनाउन भोलुगे पुल महत्त्वपूर्ण हुन्छ । तर, नेपालमा कति भोलुगे पुल वा माइले हिँडेपुनै चालिन्छ र कुन पुलको अवस्था कस्तो छ भन्ने विषयमा अझै अज्ञान भएको पाइँदैन ।

एउटा भोलुगे पुलको आयु कतमिया पनि १०० वर्ष हुने सक्छ । यो विवेक मन्त्रालय, स्थानीय पूर्वाधार विभागअन्तर्गत रहेको सर्वेक्षण विज्ञ डिभिजनका इन्जिनियर प्रवेश रेग्मीको भनाइ छ । तर, समय समयमा मर्मतसम्भार नभए ती पुल जति बेला पनि बनेका सबैजसु । त्यसैले भोलुगे पुलको भन्दा अज्ञानमा र चेकजाँच गर्नुपर्छ ।

नेपालमा व्यवस्थित तथा योजनाबद्ध ढङ्गले २०२१ सालदेखि भोलुगे पुल निर्माण हुन थालेको थियो । ती पुल अर्को ५०-१० वर्षसम्म चल्दछन् । तर, तिनको बेला बेलामा मर्मतसम्भार भने जस्तै हुन्छ । होइन भने अखामको जसो घटना देशका अन्य जिल्लामा पनि देखिँने सक्छ । सशस्त्र टोलीले दैलेख सरकारी गम्भीर बनुनुपर्छ ।

तीनैमा संघीयता लागू हुनुपूर्व भोलुगे पुल निर्माण भोलुगे पुल रानीति, २०६१ का अनुभव हुनुभयो । जिल्ला विकास समितिले तलब दिएर प्रत्येक पुलमा प्राथमिकता प्राप्त भएको हेराउ राखिने । उनले पुलको हेरचाह गर्ने । पुलमा अझै प्राथमिकिक समया समाधान हेरालेने गर्न नसके विवेक विकास समिति

गर्छो । तर अहिले देशभरकै भोलुगे पुलमा हेरालु छैनन् । लडा लिक्कने र जटिल बुझ्ने भएको देखिँदा बला मर्मत हुनेगरेको छ । निर्माणरूपमा यस्ता काम संघीय सरकारले गर्ने हो र जिम्मेवारी प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई दिई नीति बनाउने पनि भने भोलुगे पुलहरूको आयु लम्बिने थियो । मानिस र जनवरले जन अकालमा मृत्युवरण गर्नुपर्ने थिएन ।

भोलुगे पुलका लक्ष्य

नेपालका प्रमोदमाइनुसार भोलुगे पुललाई 'सर्त' स्थान (छोटो भोलुगे पुल) र 'सड स्थान' (लामो भोलुगे पुल) भनी वर्गीकरण गरिएको छ । कुल १२० मिटरभन्दा छोटोलाई सर्त स्थान र १०० मिटरभन्दा लामोलाई सड स्थान मानिन्छ । यसै प्रकारनुसार सर्वेक्षण विज्ञ डिभिजनका इन्जिनियर प्रवेश रेग्मीको भनाइ छ । तर, समय समयमा मर्मतसम्भार नभए ती पुल जति बेला पनि बनेका सबैजसु । त्यसैले भोलुगे पुलको भन्दा अज्ञानमा र चेकजाँच गर्नुपर्छ ।

पुलको सुरक्षा

पुलले निश्चित क्षमतामात्र धान्न सक्छ । त्यसैले पुलमा प्रवेश गर्नुअघि त्यस्तो सतुचना हेर्ने आवश्यक हुन्छ । विशेषगरी धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रका पुलमा बिग्र हुने भएकोले सर्वसाधारण आफै सज्ज हुनुपर्छ ।

अहिले पनि नेपालमा पुरानै ढाँचाका पुल निर्माण भोलुगे पुलहरूको छ । पहिले नै उनीहरूको पुल बनाएर पनि अहिले टूटि घटाने, पर्यटकीय प्रयोजनका लागि पनि बनाइन्छ । ती पुलमा मोटरसाइडक पति कुटाउने गरिन्छ । यसले पनि नेपालमा बढाएको छ ।

(साभार: डाक्टर)

